

Grundriss mit
"V.E.v. Berichten",
35¹/₂ g. sept. 1960.

Dr. THEO LUYKX
Professor Rijksuniversiteit Gent.

Onderwijsmethoden en informatiemiddelen in de Journalistiek.

De twee termen in de titel, die mij als onderwerp voor dit kort referaat werd voorgesteld, houden ongetwijfeld nauw met elkaar verband. De informatiemiddelen, waarover de 20^e-eeuwse journalist bij zijn arbeid dagelijks beschikt, zijn zo overweldigend, dat zij noodzakelijk de opleidingsmethoden of de voorbereiding van de would-be journalist bepalen.

Niemand echter zal verwachten dat wij in dit kort bestek de ruime correlatie tussen het probleem van de persoonlijke vorming van de 20^e-eeuwse journalist en het informatiemateriaal, waarmee hij dagelijks zal geconfronteerd worden, zeer ingaande en volledig bespreken. Het is er ons enkel om te doen de problema's wat te verduidelijken aan de hand van enkele feiten en gedachten betreffende dit veel omvattende onderwerp.

**

In verband met de onderrichtingsmethoden in de journalistiek moet ik voor- eerst de aandacht vestigen op een ruimverspreide begripsverwarring, waar- door de perswetenschap verkeerdelijk geïdentificeerd wordt met de journa- listenopleiding zelve. In principe vindt de perswetenschap, evenals alle an- dere wetenschappen, haar doel in zichzelf. Voor haar beoefenaars is, even- als voor de beoefenaars van alle andere morele of exacte wetenschappen, haar onmiddellijke bruikbaarheid voor het praktische leven *in se* bijkomstig. De perswetenschap wil zich inderdaad wijden aan de studie van de pers en van de andere communicatie-media als verschijnselen op zichzelf, alsmede van hun rol in het huidige maatschappelijke leven.

Voor het wetenschappelijk onderzoek van de zg. „mass-media” in-zich-zelf stellen zich een aantal problema's met een meer complex karakter dan op het eerste gezicht wel lijkt. Zij zijn immers niet uitsluitend een produkt des geestes. Naast het geesteswerk der redactie werpt hun verwezenlijking een aantal financiële en ingewikkelde circulatie-vraagstukken op, zonder wier oplossing de huidige machtige communicatie-middelen nooit hun doel zou- den kunnen bereiken. De uitbouw van de hedendaagse „mass-media” over de wereld is inderdaad niet los te schakelen van de ontwikkeling van de moderne techniek bij het inzamelen en verspreiden der informatie, van de hedendaagse verkeersmogelijkheden, van het bestaan van het huidige groot- stadsleven, van de rol der grootfinancier, enz. Slechts door harmonische sa- menwerking van geestelijke, technische en economische krachten kon het huidige informatiewezen over de wereld tot zijn hedendaagse machtspositie uitgroeien. De studiemethode bij de perswetenschap kan dan ook niet uit- sluitend van geesteswetenschappelijke aard zijn, maar is tevens van techni- sche en zelfs wetenschappelijke aard.

De perswetenschap — een te enge term voor wat de Duitsers „Publizistik” en de Angelsaksers „Communication” noemen — beperkt zich echter niet

uitsluitend tot de studie van de „media” op zichzelf, maar ontleedt hun invloed op de gemeenschap. Onder dit laatste aspect leunt zij aan bij andere wetenschappelijke disciplines, zoals de sociologie, de economie, het recht en de geschiedenis, aan dewelke zij op haar beurt wederdiensten als hulpwetenschap kan bewijzen.

Ingevolge het complex karakter van dit onderzoekingsveld heeft zich geleidelijk, zoals trouwens voor andere wetenschappen, een splitsing of detaillering in de leerstof voorgedaan. Aan universiteiten en persinstituten worden op dit ogenblik gewoonlijk volgende leervakken onderwezen : 1. *De geschiedenis van de informatie*, waarin de geleidelijke groei van de invloed der verschillende „mass-media” in onze samenleving wordt nagespoord ; 2. De huidige *materiële organisatie* van de verschillende informatiemiddelen over de wereld ; 3. *De rol van de „mass-media” op het openbare leven* : hun invloed op de enkeling en op de massa ; de rol van de staat, van de wereldbeschouwing en van de belangengroepen op hun huidig uitzicht ; 4. *Het Informatierecht*, d.i. het probleem van de „vrijheid” en van de „gebondenheid” bij de uitoefening van het informatierecht, het probleem van de juridische positie van de informatie-ondernemingen en van de journalisten bij de uitoefening van hun beroep ; 5. *De Ethiek van de Informatie*, d.i. het probleem van de verantwoordelijkheid van pers, radio en TV. als leiders van de publieke opinie, de plichtenleer van de journalist bij de uitoefening van de verschillende redactionele genres : als nieuwsbrenner, bij kunstkritiek, bij rechtbankreportage, bij het verstrekken van sensatienieuws, enz.

Deze vluchtige uitstippeling van de leerstof der Perswetenschap moge vooreerst duidelijk maken dat deze studie-onderwerpen niet exclusief voor toekomstige journalisten bestemd zijn, doch op essentiële wijze kunnen bijdragen tot de vorming van allen, die leidende posities moeten innemen in het openbare leven, waarin de onderscheiden informatiemiddelen een steeds belangrijker wordende rol vervullen.

Op de tweede plaats zal het nu ook duidelijk zijn dat de opleiding van de journalist niet uitsluitend door de Perswetenschap kan verzekerd worden. De Perswetenschap kan hem slechts een complementair onderricht verschaffen en moet zich kunnen steunen op een degelijke basisopleiding, die de toekomstige journalist, liefst bij voorbaat, zich moet hebben toegeëigend. De Perswetenschap kan zijn specifieke en gespecialiseerde opleiding slechts voor haar rekening nemen. De basisopleiding, waarop wij nog terugkomen, moet voorafgaan.

Op de openingszitting van het Internationaal Congres voor Perswetenschap te Amsterdam in 1953 werd door de toenmalige Rector Magnificus van de Gemeentelijke Universiteit, Prof. Dr. G.A. Van den Bergh, het vraagstuk van de journalistenopleiding zeer scherp gesteld in volgende bewoordingen : „De wetenschappelijke opleiding van de journalist behoort ongetwijfeld onder de voornaamste problemen van onze tijd. Zij, die als roeping kozen hun evenmens voor te lichten op het gebied van de geneeskunde, de jurisprudentie, de economie, de godsdienst of de moraal, moeten gewoonlijk een langdurige academische vorming ondergaan. Doch de journalisten, die de opdracht hebben de publieke opinie op universele basis voor te lichten, worden

hiertoe bekwaam geacht zonder enige wetenschappelijke opleiding'. Voor de grond van de zaak had de spreker mijns inziens gelijk, ook al zal men er zich moeten voor hoeden verkeerde deducties hieruit af te leiden. Het beroep van journalist moet mijns inziens een vrij beroep blijven, in deze zin dat ook in de toekomst geen bepaalde examens of wetenschappelijke titels dienen gegeven te worden van wie zich tot een journalistiek beroep voelt aangetrokken. Dit neemt echter niet weg dat de journalist, ook als beoefenaar van zijn vrij-gekozen beroep, plichten opneemt tegenover de samenleving, die hij slechts ernstig vervullen kan, indien hij over een aangepaste, morele en wetenschappelijke vorming beschikt. Ongetwijfeld is het niet nodig en zelfs niet wenselijk dat al de leden van een bepaalde redactieraad een universitaire opleiding hebben genoten. De structuur van een redactie legt een hiërarchie op, die niet in al hare geledingen met academici hoeft bezet te zijn. Men zal echter moeten toegeven dat de leidende journalisten uit de verschillende redactionele afdelingen van een krant of een radio-uitzending heden ten dage nog moeilijk hun ingewikkelde en belangrijke taak kunnen vervullen zonder een ernstige wetenschappelijke scholing. Van de leidinggevende journalist verwacht men op dit ogenblik en terecht dat hij, naast een algemene opleiding in de perswetenschap, een speciale scholing zou bezitten in een van de voorname takken van het menselijk denken en handelen. De periode van de zg. alwetende journalist, die over alles en nog wat meende te kunnen schrijven, behoort gelukkig, ook grotendeels in ons klein land, tot het verleden. Meer en meer worden onze redacties bevolkt met journalisten, die op academische of niet-academische basis, zich te voren inwerkten in de politieke, sociaal-economische of culturele wetenschappen.

Wat nu de opleiding van de toekomstige journalisten — in of buiten de universiteit — aangaat, stelt men in de onderscheiden landen grote verschillen vast. Deze verscheidenheid houdt duidelijk hiermede verband, dat de bestaande toestanden empirisch zijn gegroeid en zich hebben aangepast aan de geldende behoeften, die hunnerzijds duidelijk van land tot land anders zijn. Het ligt immers voor de hand dat de toekomstmogelijkheden voor universitair-gevormde journalisten er anders uitzien naar gelang deze tot een belangrijkere of kleinere taalgemeenschap behoren. Tijdens het academiejaar 1957-58 ontvingen ca. 6.500 studenten in de Ver. Staten op academische basis hun opleiding in de journalistieke wetenschappen. Gemiddeld worden er jaarlijks ca. 1.300 diploma's afgeleverd aan afgestudeerden, die zonder veel moeite in de pers en aanverwante bedrijven de nodige mogelijkheden voor hun toekomst vinden. In de Sovjet-Unie beschikken drie universiteiten over afzonderlijke faculteiten voor journalistiek, nl. die van Moskou, van Kiëv en van Lvov, terwijl aan de meeste der andere Russische universiteiten afzonderlijke secties of leerstoelen voor perswetenschap gehecht zijn. In 1956-57 waren niet minder dan 600 studenten van de Faculteit voor Journalistiek van Moskou bezig met hun verplichte eindstage op een der redactiekantoren der Sovjet-kranten.

In België mag men zich zeker niet spiegelen aan de voorbeelden van deze grote landen; maar wij moeten het toch toejuichen dat inzake academische vorming van toekomstige journalisten reeds belangrijke initiatieven werden genomen. Zoals meermaals gebeurt, hebben onze vrije universiteiten het

voorbeeld hiervoor gegeven. Aan de Vrije Universiteit te Brussel werd na W.O.II een van de Faculteit van Letteren en Wijsbegeerte afhankelijke „Section de Journalisme” gesticht. Slechts studenten met een kandidaatsdiploma verkrijgen toegang tot deze Sectie en kunnen na twee jaar studie de wetenschappelijke titel van „licencié en journalisme” behalen. In de School voor Politieke en Sociale Wetenschappen der Katholieke Universiteit te Leuven werd in 1946-47 een onderafdeling voor „Journalistieke Wetenschappen” opgericht. In tegenstelling met Brussel verleent zij echter geen speciale titel aan de studenten, die de vakken in de perswetenschap volgden; zij behalen het diploma in de Sociale Wetenschappen met de vermelding of zij al dan niet de onderafdeling „Journalistiek” hebben gevolgd.

Aan de Rijksuniversiteit te Luik bestaat tot nogtoe niets van die aard. Te Gent werd het onderwijs in de perswetenschap tot één cursus beperkt, doch hij kan als keuzevak genomen worden door een groot aantal studierichtingen: door filologen, historici, juristen, sociologen en ook door economen. De tijd, die aan de Perswetenschap te Gent besteed wordt, is ongetwijfeld te beperkt. Voor het systeem is echter iets te zeggen. In ons land met zijn kleine afzetmogelijkheden kan men het standpunt huldigen dat op dit ogenblik voldoende studierichtingen bestaan, die de basisopleiding voor het journalistenberoep op ernstige wijze verschaffen. Pers, radio en TV. hebben dringend behoefte aan allerhande gespecialiseerde krachten. De opdracht van de Perswetenschap moet erin bestaan de gespecialiseerde opleiding van de bedoelde studenten aan te vullen met het oog op een degelijke voorbereiding tot hun mogelijke werkkring bij de krant of de aanverwante bedrijven.

**

Als wij van al de leidende journalisten op dit ogenblik een ernstige intellectuele en morele vorming mogen eisen, dan is dit in de eerste plaats waar voor de leidinggevende journalist in de financieel-economische redactieafdelingen van onze kranten. Het beheersen van de informatiemiddelen op dit gespecialiseerde gebied vereist niet alleen een degelijke scholing, doch de economische problemen hebben in onze tijd zulke bepalende invloed verworven op de algemene betrekkingen tussen de volkeren, dat van een volwaardige economische journalist heden ten dage een zeer ruime intellectuele ontwikkeling mag worden gevergd. Het volstaat immers voor hem niet meer zich tot technische beurs- en bankberichten te beperken, zoals wel het geval was voor de financiële journalistiek uit het liberale tijdperk der 19e eeuw. Bij een vluchtig overzicht van de persgeschiedenis krijgt men inderdaad de duidelijke indruk dat de financiële en economische berichtgeving de grootste moeite heeft gehad om zich aan de massificering van de pers omstreeks het midden der 19e eeuw aan te passen. De massakrant kwam geleidelijk sedert ca. 1850 tot stand ingevolge een aantal politieke, technische en economische factoren. Technische uitvindingen, als de mechanisatie van het drukkersbedrijf en van de verkeersmiddelen, de uitvinding van de telegrafische berichtgeving en de inschakeling van de pijnboom als de grondstof voor krantenpapier, maakten een snelle massale produktie mogelijk. Haar produkt, de krant, werd omstreeks dezelfde tijd merkkelijk goedkoper ten gevolge van de

verlaging der produktiekosten, de inschakeling op ruimer schaal van de betaalde annonce en de afschaffing van het dagbladzegel. Ten slotte vond zij tegelijkertijd haar ruime lezerskring ingevolge de uitbreiding van de schoolplicht en de geleidelijke politieke bewustwording van de massa. De journalist slaagde er best in deze massa met politiek en sensatienieuws te verzadigen. De redacteurs echter van de eveneens omstreeks 1850 opkomende economische redactionele afdelingen schreven, in deze tijd van het vroegliberalisme, uitsluitend voor een elite van bezittenden.

In de ban van deze geestesgesteldheid, kon de economische berichtgeving geen gelijke tred houden met de invloed en de belangstelling, die het politieke en sensatienieuws bij de massa verwerven kon. In tegenstelling met vroegere eeuwen verschrompelde de economische berichtgeving, die nochtans perioden van merkkelijk grotere uitstraling had gekend. Men doet er immers verkeerd aan de oorsprong van de economische pers slechts te laten opklimmen tot de 19e eeuw, toen inderdaad de economische afdelingen in de krant tot stand kwamen en ook de eerste gespecialiseerde financiële bladen het licht zagen.

De economische berichtgeving kan op een veel ouder bestaan bogen. Van bij de aanvang is steeds de koopman, naast de politicus, als stuwende kracht bij de ontwikkeling van de berichtgeving naar voren getreden. Reeds van vóór het verschijnen in het begin der 17e eeuw van de eerste gedrukte krant duikt de koopmansbrief op, eigenlijk een typisch geschreven krant, die belangrijke koopmansgeslachten zich door correspondenten uit verschillende windstreken, te hunner voorlichting, regelmatig lieten toesturen. In het stadsarchief te Prado in Toskane berusten ca. 100.000 nieuwsbrieven van zo wat het jaar 1400, gericht tot de koopman Francesco Datini, die reeds de noodzaak gewaar werd om zich stipt van het wereldgebeuren op de hoogte te houden, omdat dit het internationaal economisch leven conditionneerde. De massale collecties nieuwsbrieven van het handelshuis Fugger uit Augsburg, in de Vaticaanse bibliotheek en de Nationale bibliotheek te Wenen voorhanden, bewijzen duidelijk dat dit, ook te Antwerpen zeer bekende koopmansgeslacht een hoofdrol speelde in de voorgeschiedenis van het perswezen. Wij mogen hier wel onderstrepen dat van de massa koopmansbrieven, die te Wenen berusten, er niet minder dan 2259 — het hoogste aantal — verstuurd werden vanuit Antwerpen, het grootste Westeuropese handelscentrum der 16e eeuw. Toen dan bij de aanvang der 17e eeuw de eerste gedrukte kranten hun intrede deden in de cultuurgeschiedenis van West-Europa — waarbij trouwens andermaal een Antwerpenaar, Abraham Verhoeven, een pioniersrol vervulde — bleef de belangstelling voor het economisch leven bestaan. Het is zelfs opvallend dat in de 17e en 18e eeuwen reeds gespecialiseerde economische kranten het licht zagen. De „Feuilles du bureau d'adresses" van Théophraste Renaudot uit de 17e en vooral de Duitse „Intelligenzblätter" uit de 18e eeuw, waarin allerhande nuttige economische inlichtingen voor de lezer bij elkaar werden gebracht, hebben zonder twijfel een ruimere belangstelling aan de dag gelegd voor de algemene economische behoeften van de tijdgenoten dan de economische redacteurs uit de periode van het 19e-eeuwse vroegliberalisme, die zich alleen tot een zeer beperkte elite richtten.

Dat onze financiële en economische redacteurs van de 20e eeuw geleidelijk

meer en meer uit hun soort afzondering treden en naar middelen uitzien om ook de grote massa belangstelling voor de algemene problemen van ons materieel bestaan bij te brengen, mag zonder meer wel aanvaard worden. De vorming van goede economische publicisten blijft echter een zeer moeilijke opdracht. Zij moeten immers niet alleen het technisch documentatiemateriaal perfect beheersen, maar tevens de kunst beoefenen om in ruime kringen leesbare krantenkopij te bezorgen. Hun belangstelling mag zich trouwens niet langer uitsluitend beperken tot de technisch-financiële en economische informatiemiddelen, die hun dagelijks door banken, beurzen, handelsondernemingen en vooral ook door de wetgevende instanties worden toegestuurd. De sociaal-economische problemen hebben op onze dagen een bepalende invloed verworven op heel ons openbaar bestaan en de internationale verhoudingen tussen de volkeren worden er voor een groot deel door bepaald. Het is dus noodzakelijk dat de economische journalist, zo goed als de binnen- of buitenlandredacteur, zich in voldoende mate op de hoogte werkt van het gehele nationale en internationale gebeuren. Hij kan dit alleen door zijn volle aandacht te schenken aan de algemene nationale en internationale berichtgeving, die heden ten dage fenomenale afmetingen aanneemt en vooral langs de nationale en internationale nieuwsagentschappen wordt gekanaliseerd.

Bij dit laatste zeer belangrijke en algemene informatiemiddel nl. de wereldnieuwsagentschappen, blijven wij dan hier even stilstaan.

**

Het ontstaan van de wereldnieuwsagentschappen staaft andermaal op schitterende wijze dat de „koopman” voor een groot deel aan de basis staat van de ontwikkeling der informatiemiddelen. De huidige drie Westeuropese wereldnieuwsagentschappen, die met hun berichtgeving de wereld hebben overheerst tot 1870 — een periode, gedurende dewelke ook Europa nog onze aardbol dirigeerde — hebben grotelijks hun oorsprong te danken aan het uitwisselen van beursberichten. Het Agence Havas, dat opklimt tot 1835 en waaruit na W.O.II het „Agence France Presse” (A.F.P.) is gegroeid, vond zijn eerste particuliere abonneuten onder handelaars en financiers, omdat Havas de beursnoteringen uit de verschillende Europese hoofdsteden mededeelde. Het agentschap van Bernard Wolff, het „Wolff Telegraphen Büro” (W.T.B.), dat tot stand kwam in 1849 en waaruit, na allerlei gebeurtenissen, het huidige „Deutsche Presse-Agentur” (D.P.A.) kan afgeleid worden, beperkte zich aanvankelijk uitsluitend tot het overzenden van beursberichten uit Hamburg, Frankfurt-am-Main en Parijs; slechts sedert 1855 heeft het aan algemene berichtgeving gedaan. In 1851 opende de Duitser Julius Reuter, die een tijd lang als vertaler bij Havas te Parijs in dienst was geweest, een informatie-bureau bij de Royal Exchange te Londen. Ook dit nu machtige internationaal nieuwsbureau heeft zich aanvankelijk beperkt tot de mededeling aan zijn abonneuten van beursberichten uit de verschillende Europese hoofdsteden.

Met deze wereldnieuwsagentschappen, die slechts na W.O.II naar een tweede vlak werden verdrongen — in de vrije wereld door de Amerikaanse

nieuwsagentschappen en in de Communistische wereld door het Russische T.A.S.S. — zijn wij beland bij het belangrijkste en alleszins het massaalste informatiemiddel, dat de huidige journalist dagelijks ten dienste staat. Deze nieuwsagentschappen, uit wier berichtgeving ook de nationale nieuwsagentschappen als Belga ruimschoots putten, drukken hun stempel op de hedendaagse pers, zelfs in zulke mate dat onze hedendaagse kranten te veel op elkaar beginnen te lijken. De minder intellectueel-gevormde journalist kan ingevolge deze gemakkelijk toestromende informatie zelfs zeer licht de indruk opdoen dat zij zijn taak ontzaglijk verlichten. Ik herinner me nog goed de grap uit mijn journalistentijd, toen een van mijn mederedacteuren de etiquette „hoofdredacteur” op de Telex had geplakt. Er hoeft echter niet gezegd dat het beheersen en het kritisch bewerken van deze te overvloedige berichtgeving een ernstige intellectuele ontwikkeling bij de journalist onderstelt.

De wereldnieuwsagentschappen, waarvan er, na de vermelding van „United Press” (U.P.) en „International News Service” (I.N.S.), nog 5 overschieten, spelen ongetwijfeld, zoals gezegd, de belangrijkste rol bij de internationale nieuwsvoorziening. Hun steeds toenemende betekenis lag in de lijn der natuurlijke ontwikkeling. Toen de eerste agentschappen, behalve met het overzien van beursberichten, zich ook met de algemene berichtgeving gingen inlaten, beantwoordde dit aan een noodzakelijkheid. Het was immers voor de krant, ook voor de grootste ter wereld, een niet te verwezenlijken en veel te kostelijke taak om over geheel de wereld eigen buitenlandse correspondenten te onderhouden, die het blad telegrafisch van elke belangrijke gebeurtenis op de hoogte zouden brengen. Het nieuwsagentschap, dat voortaan niet meer bepaalde lezers, maar de kranten en radio-uitzendingen zelf als abonnees tellen zou, bood hier de oplossing.

Deze nieuwsagentschappen — al bestonden er al enkele vroeger — kregen slechts hun huidige belangrijke betekenis ingevolge de uitvinding van de electromagnetische telegraaf. De draadtelegrafie van Morse dateert immers van 1838 en functioneerde in België voor het eerst op 9 september 1846 tussen Brussel en Antwerpen. De eerste onderzeese kabelverbinding tussen Calais en Dover dateert reeds van 1851 ; maar het meest opzienbarende feit in dit verband is dat Siemens in 1866, onmiddellijk na de Amerikaanse Secesie-oorlog, klaar kwam met zijn kabelverbinding tussen Europa en Amerika. Waar voordien de overbrenging van een bericht tussen de Oude en de Nieuwe wereld gemiddeld 10 dagen nodig had, kon zij nu in enkele ogenblikken geschieden. Aan dit feit dankt het huidige grootste wereldnieuwsagentschap, „Associated Press” (A.P.), zijn eerste belangrijke opgang. Het was in 1848 op zeer schamele wijze ontstaan uit een akkoord, afgesloten tussen de zes kranten van New York, om gemeenschappelijk de boten, de zg. newsboats, te bekostigen, die de schepen, afkomstig uit Europa, tegemoet vaarden om nieuws te gaan ophalen. Na 1866 werd het geleidelijk een belangrijke concurrent voor Havas, Wolff en Reuter.

Het huidige agentschap „United Press” (U.P.) werd in 1907 door de Amerikaanse krantenmagnaat E.W. Scripps in het leven geroepen, terwijl de bekende William Randolph Hearst, oorspronkelijk voor zijn krantenketting, in 1909 het „International News Service” (I.N.S.) oprichtte. Na zijn dood werden echter beide machtige wereldnieuwsagentschappen op 16 mei 1958 ver-

smolten onder de gemeenschappelijke benaming „United Press International” (U.P.I.).

Op dit ogenblik wordt dus onze Westerse wereld langs ontelbare televerbindingen overstroomd met nieuwsberichten, afkomstig van 4 wereldnieuwsagentschappen, waarvan de hoofdzetels gevestigd zijn te New York, Londen en Parijs. Het kleinste van de vier, Agence France Presse, stelt toch 1550 personeelsleden te werk ; het heeft 850 abonnees (in 1952), waaronder 28 nationale nieuwsagentschappen, o.a. Belga. Alles samen ontvangen ca. 2000 kranten en radio-uitzendingen de A.F.P.-berichten. Per dag zendt het agentschap ongeveer 90.000 woorden door. Reuter, dat zowat 2000 vaste personeelsleden telt, heeft een merkkelijk grotere uitstraling. Sedert 1947 associeerde het zich met de nieuwsagentschappen uit Australië, Nieuw Zeeland en Indië en bezit filialen in nagenoeg alle hoofdsteden van de wereld. Een twintigtal van de voornaamste zenden nagenoeg dag en nacht berichten door. Het belangrijkste en machtigste westerse nieuwsagentschap op dit ogenblik is echter ongetwijfeld „Associated Press”. Naast zijn hoofdzetel te New York beschikt het over een 100- tal filialen en bureau's in de Ver. Staten en 49 in het buitenland. Het bedient ca. 3000 abonnees in de Ver. Staten en 4275 kranten en radio-uitzendingen over de wereld. Voor dit alles bezigde A.P. in 1953 niet minder dan 560.000 Km. telexverbindingsdraad. Het zendt dagelijks ca. 1 miljoen woorden uit. Niettegenstaande dit alles wordt sedert de versmelting van „United Press” en „International News Service” in 1958 deze verenigde nieuwstrust een ernstige concurrent voor A.P. Reeds vóór de versmelting had U.P. alleen 3527 abonnees over de wereld en bezigde toen reeds ca. 300.000 km telexverbindingsdraad.

Tegenover het Westen, dat nog vier georganiseerde internationale nieuwsbronnen bezit, wordt in heel de Oosterse wereld het internationale nieuws langs het wereldnieuwsagentschap T.A.S.S. gemonopoliseerd. Het nam in 1925 de successie over van het oudere agentschap Rosta. Het gemonopoliseerde nieuwsagentschap heeft de moderne dictators het gemakkelijke middel aan de hand gedaan om de pers bij voorbaat te censureren. Alleen wat langs dit agentschap als bericht wordt losgelaten, kan door de communistische kranten en radio-uitzendingen zonder risico worden overgenomen. Op dit punt hebben onze moderne dictators het gemakkelijker dan hun voorgangers uit het Oud-Regime.

Een studie, uitgegeven door de Unesco in 1953 onder de titel „*Les Agences télégraphiques d'information*”, heeft getracht de invloedssferen van de 5 nieuwsagentschappen over de wereld af te bakenen. Het zijn deze afgrenzingen, die in werkelijkheid samenvallen met de politieke machtsverhoudingen in onze huidige wereld. De politieke staatsgrenzen, die op onze wereldkaart theoretisch nog getrokken staan, hebben daar immers nog bitter weinig mede te doen.

A.F.P. en Reuter konden hun monopoliepositie nog alleen bewaren in enkele overblijfselen van hun eens machtig koloniaal rijk, vooral in Afrika. De Amerikaanse nieuwsagentschappen bezitten het feitelijk monopolie in de Ver. Staten zelf en in enkele Zuidamerikaanse staten. Buiten deze monopoliegebieden van de afzonderlijke westerse wereldnieuwsagentschappen, ontvangt een zeer aanzienlijk gedeelte van de wereld nieuws van de vier westerse

nieuwsagentschappen : A.F.P., Reuter, A.P. en U.P.I. Deze nieuwszone, waarbij ook België behoort, omvat 39,8 pct. van de wereldbevolking. Het zijn : West-Europa, Canada en Mexico in Noord-Amerika, verschillende Zuidamerikaanse staten en ook verschillende gebieden in Azië, waaronder het rijkbevolkte Indië. De landen, die het meest door het internationale nieuws worden overstróomd, zijn deze, die tussen de westerse en de oosterse wereld geprangd zitten en zich daardoor niet voor een van de kampen wilden of durfden uitspreken. Tot deze zone, die 8,4 pct. in 1953 van de wereldbevolking omvatte, behoorden de stad Berlijn, Finland, Afghanistan, Indonesië, Iran, Japan en de Libanon. Alles samen werden in 1953 nog 67,8 pct. van de wereldbevolking bewerkt door de vier westerse agentschappen, doch slechts 59,4 pct. ontvangen uitsluitend westerse berichtgeving. Daarentegen wordt 39,3 pct. van de wereldbevolking door de T.A.S.S.-berichtgeving bewerkt en bezit T.A.S.S. een monopoliepositie bij 30,9 pct. van deze wereldbevolking. Slechts 1,3 pct. van de wereldbevolking leeft buiten de invloed van elk wereldnieuwsagentschap.

**

Om te eindigen nog enkele woorden over de nieuwsvoorziening in België. Zoals U weet, bezit België sedert 20 augustus 1920 een eigen nationaal nieuwsagentschap. Naast zijn eigen binnenlandse berichtgeving zendt het internationaal nieuws uit, doch hoofdzakelijk op de basis van de berichtgeving van de twee westerse wereldnieuwsagentschappen, Reuter en A.F.P., waarmee Belga contracten heeft afgesloten. Tevens is het contractueel verbonden met enkele nationale nieuwsagentschappen : het „Deutsche Presse-Agentur” (D.P.A., Hamburg), het „Algemeen Nederlands Persbureau (A.N.P.), het „Agence télégraphique Suisse” (A.T.S.) en de 4 Skandinaafse nationale agentschappen. Dagelijks zendt Belga voor zijn abonnees ca. 30.000 woorden uit, waarvan 12 tot 13.000 gewijd aan buitenlandse berichtgeving. De toestand is dus zó dat Belga geen contract bezit met een van de twee Amerikaanse wereldnieuwsagentschappen ; weshalve de kranten en nieuwsdiensten praktisch verplicht worden een tweede en afzonderlijke telexverbinding te bekostigen met een of met beide Amerikaanse nieuwsagentschappen.

Uit dit alles moge blijken dat het ook in België niet aan informatiemiddelen ontbreekt. Wij zegden reeds dat het oordeelkundig beheersen en verwerken van deze informatie in dienst van ons lezerspubliek geen gemakkelijke opdracht uitmaakt. Wij wensen hier niet verder in te gaan op het problema dat Jacques Kayser in zijn bekend boek „*Mort d'une liberté*” opwierp en waarin hij betreurt dat de massale en tevens oncontroleerbare nieuwsvoorziening over de wereld de objectiviteit bij de berichtgeving in feite tot een „mythe” maakt. Het staat immers vast dat, uit noodzakelijkheid des middels, de berichten, die uiteindelijk in onze kranten terechtkomen, herhaalde selecties moeten ondergaan. Belga zendt aan zijn abonnees wellicht niet het tiende deel door van de berichten, die het zelf ontvangt.

Dit ontslaat echter geenszins onze journalisten van de dure plicht in de mate van het mogelijke de objectiviteit en de waarheid, hoe broos en moeilijk bereikbaar ook, te willen dienen. Alleen een stevige intellectuele en morele vorming zal hen daarbij op afdoende wijze kunnen bijstaan.